

Abant Sosyal Bilimler Dergisi
Journal of Abant Social Sciences

2022, 22(1): 33 – 46, doi: 10.11616/asbi.954652

Türkiye’de Genç İşsizliğine Etki Eden Faktörler
Factors Affect Youth Unemployment in Turkey

Bağdat Sıla Avcı¹

Geliş Tarihi (Received): 19.06.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 23.02.2022

Yayın Tarihi (Published): 31.03.2022

Öz: Genç işsizliği sorununa çözüm oluşturacak uygun politikaların geliştirilmesi için genç işsizliğine neden olan etkenlerin tespit edilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de genç işsizliğine etki eden faktörleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda 1996-2018 döneminde ekonomik büyüme, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı ile enflasyonun genç işsizliği üzerindeki etkisi ARDL analizi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda, kısa dönemde enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın genç işsizliğini azalttığı saptanmıştır. Uzun dönemde ekonomik büyüme ve enflasyonun genç işsizliğini azalttığı, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın ise genç işsizliğini artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizliği, Ekonomik Büyüme, Ücret, Enflasyon.

&

Abstract: It is important to identify the factors that cause youth unemployment in order to develop appropriate policies that will create a solution to the youth unemployment problem. The aim of this study is to determine the factors affect youth unemployment in Turkey. For this purpose, in the 1996-2018 period the effect of economic growth, the ratio of wage and salaried workers to total employment and inflation on youth unemployment were examined with using ARDL analysis. As a result of the study, it has been determined that in the short term the increase in the ratio of wage and salaried workers to total employment and inflation reduces youth unemployment. Also, it was found that in the long term economic growth and inflation reduce youth unemployment, the rise in the ratio of wage and salaried workers to total employment increases youth unemployment.

Keywords: Youth Unemployment, Economic Growth, Wage, Inflation.

Atıf/Cite as: Avcı, B. S. (2022). Türkiye’de genç işsizliğine etki eden faktörler. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 33 - 46. doi: <https://doi.org/10.11616/asbi.954652>

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr., Bağdat Sıla Avcı, Bağımsız Araştırmacı, bsilaavci@gmail.com.

1. Giriş

İşsizlik günümüzde ülkelerin mücadele ettiği önemli sorunların başında gelmektedir. 1929 büyük buhran döneminde büyük bir problem olarak karşımıza çıkan işsizlik, II. Dünya Savaşı, petrol şokları ve 1994 Meksika krizi ile başlayıp küresel ekonomik krize kadar geçen süreçte ağır ve kalıcı sorunlara yol açan bir problem haline gelmiştir (Tanı ve Bakkal, 2017). 1980'li yıllarla birlikte sadece gelişmekte olan ülkelerin sorunu olmaktan çıkan işsizlik gelişmiş ülkelerin de mücadele ettiği bir problem olmuştur. İşsizlik sorununa yönelik ülkelerin uyguladığı ulusal stratejilerin yanında uluslararası plan ve programlar da uygulamaya koyulmuş fakat tüm önlemlere rağmen işsizlik pek çok ülkede artış göstermiş ve küresel bir sorun haline gelmiştir (Murat ve Şahin, 2011). Küreselleşme üretim ve bilgi teknolojilerinde gelişmeler yaratmış, yeni iş fırsatları ortaya çıkarmış ve ülkeleri yaşanan bu değişime ayak uydurmaya, artan işgücüne istihdam yaratmaya yönlendirmiştir. Küreselleşmeyle birlikte gündeme gelen yeni ekonomi politikaları ve özelleştirmeler özellikle 1980 sonrası ortaya çıkan çok uluslu şirketlerin ucuz işgücü arayışına girmesi ile sonuçlanmış bu durum işsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde bir sorun haline getirmiştir (Çondur ve Bölükbaş, 2014). Ülkeler karşı karşıya kaldıkları işsizlik sorunu için konjonktürel yapıya ve yapısal özelliklere göre politikalar geliştirirken bu politikaların uygulanması kadar işsizliğe neden olan faktörlerin tespit edilmesi de önem kazanmıştır (Güvenoğlu ve Bayır, 2020).

Türkiye'nin işgücü piyasalarında emek arz ve talebi arasındaki uyumsuzluk, toplam işgücü içerisinde ücretli çalışanların düşük oluşu ile işgücünün çoğunluğunun genç ve niteliksiz oluşu dikkati çekmektedir (Çondur ve Bölükbaş, 2014). Türkiye'de istihdam artışı nüfus artışına yetişememekte, son yıllarda artan ekonomik büyüme ise istihdamda bir artış yaratmamaktadır. Ülkede yaşanan kriz ve ekonomik istikrarsızlıklar büyüme hızını olumsuz yönde etkilerken işsizliği de artırmaktadır. Bundan en fazla etkilenen ise genç işgücü olmaktadır (Sayın, 2011). Genç nüfusun kariyerlerine başlamada yaşadıkları belirsizlik ve düzensizlik onları yetişkinlere kıyasla daha fazla sosyal risk altına sokarken piyasada genç nüfusa olan istihdam talebinin kısa dönemli ve istikrarsız olmasının genç nüfusun işsiz kalma oranlarını artırdığı genel kabul gören bir eğilimdir (Russell ve O'Connel, 2001). Türkiye'de işsizlik oranları içerisinde en yüksek paya sahip kesim genç nüfustur. Bunun temel sebebi çalışma çağındaki nüfusun tamamını karşılayacak düzeyde istihdam yaratılamamasıdır (Günaydın ve Çetin, 2015).

Üretim sürecinin önemli faktörlerinden biri olan emek ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmasını da olumlu yönde etkilemektedir. Üretimin sürekliliği için ülkelerin yeterli emek gücüne sahip olması gerekirken bu emek gücünün gençlerden oluşması üretim sürecinin daha verimli işlemesi ve ekonominin üretim gücünün artmasını sağlamaktadır. Genç nüfusun yaratıcı ve dinamik potansiyelinden faydalanmak ülke ekonomisinin büyümesini olumlu yönde etkilemektedir. Ülkenin büyüme ve kalkınmasında genç nüfusun potansiyelinden maksimum düzeyde faydalanabilmek için ise genç işgücünün istihdam edilmesi önem taşımaktadır (Güvenoğlu ve Bayır, 2020). 1980 sonrası uygulanan politikalar, serbest piyasa ekonomisine geçiş ve küreselleşmenin dünyada sermaye artışı yaratması ülkelerin ekonomik büyümesine katkıda bulunmuş fakat işsizlik sorununu olumsuz yönde etkilemiştir (Ekiz ve Özel, 2020). Ekonomik büyümenin işsizlik rakamlarına yansımamasından en fazla etkilenen ise genç nüfus olmuştur (Murat ve Şahin, 2011).

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin önemli sorunlarından biri olan genç işsizliği üzerinde etkili olan faktörleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda ekonomik büyüme, enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranının Türkiye'de genç işsizliğini ne yönde etkilediği çalışmanın araştırma sorusunu oluşturmaktadır.

Literatürde işsizliği etkileyen faktörler üzerine birçok çalışma yapıldığı görülmektedir, son zamanlarda pek çok ülkenin önemli sorunlarından biri olan genç işsizliği üzerine yapılan çalışmalar ise nispeten daha azdır. Bu çalışmada Türkiye'de ekonomik büyüme, enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranının genç işsizliği üzerine etkileri 1996-2018 dönemi için araştırılmıştır. Çalışmada yıllık veri kullanılmıştır. Ele alınan değişkenlerin genç işsizliği üzerindeki etkilerini uzun ve kısa dönemde inceleyebilmek için ARDL analizi uygulanmıştır.

2. Teorik Çerçeve ve Literatür

İşsizlik 1970’li yıllarda gelişmekte olan ülkelerin problemi iken 1980’li yıllar ile birlikte gelişmiş ülkeler için de önemli bir problem olmaya başlamıştır. Dünya genelinde işsizliğin artmasında birçok ülkenin uygulamış olduğu neo-liberal ekonomi politikası etkili olmuştur. Neo-liberal politikalar ile serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşması ve sermayenin küresel bir boyut kazanması serbest ticareti ön plana çıkarmış, ülkeler ekonomik olarak büyürken oluşan istihdam artışının işsizlik sorununu kendiliğinden çözeceği savunulmuştur (Ekiz ve Özel, 2020). Ancak neo-liberal politikalar ile teknolojik ilerlemenin yarattığı verimliliğe bağlı olarak büyüyen ekonomilerde, ekonomik büyüme sermaye artışına katkı sağlarken yeni iş imkanları yaratma konusunda yetersiz kalmış ve işsizlik sorununu hızla artırmıştır (Erdayı, 2009).

Genç nüfus sosyo-ekonomik kalkınmanın önemli kaynaklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar yeterli tecrübeye sahip olmamaları işe alım sürecinde tercih edilme olasılıklarını azaltsa da yeni bilgi ve becerileri kolayca kavramaları, iş piyasasında yükselmeye olan istekleri ve sağlık koşullarının uzun yıllar çalışmaya daha elverişli olması istihdam edilme olasılıklarını artırmaktadır (Condratov, 2014). Ancak çalışma çağındaki nüfusun tamamını karşılayacak yeterli istihdam olanağının yaratılamaması Türkiye’de emek piyasasının en önemli sorunu olarak karşımıza çıkmakta bu durum yapısal ve konjonktürel pek çok nedene dayanmakta, emek piyasasına ilk kez giren genç nüfusu olumsuz yönde etkilemekte ve genç işsizliğini artırmaktadır (Günaydın ve Çetin, 2015).

Literatürde genç işsizliğini etkileyen faktörler genel olarak konjonktürel, yapısal, demografik, makroekonomik ve mikroekonomik başlıkları altında toplanmaktadır. Genç işgücünün tecrübe eksikliği ve bu eksikliğin işverene maliyet oluşturmasını neden olarak sunan konjonktürel yaklaşım ekonomik dalgalanma ve kriz dönemlerinde işverenlerin öncelikli olarak genç işgücünü işten çıkarmasına dayanmaktadır. Gençlerin yüksek ücret talepleri, toplam talep yetersizliği, işgücü ve ücret politikalarının yetersizliği, teknolojik ilerlemenin kas gücüne duyulan ihtiyacı azaltması, eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaç ve talebini karşılamaması ise genç işsizliğine sebep olan yapısal nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Ekiz ve Özel, 2020). İşgücüne katılan gençlerin sayısının yaratılan işlerden daha fazla artması ve tüm gençlerin benzer istihdam fırsatlarına sahip olamaması genç işsizliğinin artmasına neden olan demografik faktörlerdir. Genç işsizliğinin nedenleri mikro ve makro ekonomik faktörler başlığı altında incelendiğinde ise Gündoğan (2001), eğitim seviyesi, cinsiyet ve etnik kökeni genç işsizliğini etkileyen mikro faktörler olarak belirtirken Kelleci ve Türk (2013), gençlerin çalışma eğilimleri, piyasa tecrübesizliği, vasıflar ve engelliliği de bu kategoriye dahil etmektedir. Gündoğan (2001), göreceli ücret ve toplam talebi genç işsizliğini etkileyen makroekonomik faktörler arasında sayarken Kelleci ve Türk (2013), ekonomik krizler ve durgunluğu da bu kategoriye eklemektedir. Genç işsizliğine etki eden makroekonomik faktörlerden bir diğeri kamu tüketim harcamalarıdır. Kamu tüketim harcamaları ve genç işsizliği arasındaki ilişki geçiş mekanizması ile oluşmaktadır. Real Business Cycle (RBC) modeline göre kamu tüketim harcamalarında görülen artış (vergiler ile finanse ediliyorsa) negatif servet etkisi yaratarak tüketimi azaltmakta ve işgücü arzını artırmaktadır. İşgücü arzında görülen artış ücretleri düşürmekte, istihdam ve çıktıyı artırmaktadır (Anyanwu, 2013). Uluslararası İşgücü Örgütü (ILO), kamu harcamalarında görülen artışın ücret ve maaşları artırmak, sosyal harcamalar ve sosyal transferler için yapılması durumunda istihdamı pozitif yönde etkilediğini belirtmektedir (ILO, 2012). Enflasyon genç işsizliğini etkileyen bir diğer makroekonomik faktördür. Enflasyon ve genç işsizliği arasındaki ilişki temelde Phillips Eğrisine dayanmakla birlikte enflasyonun firmalara oluşturduğu maliyetin firmaların kârlılığını azaltması işsizlik üzerinde negatif etki yaratmaktadır (Günaydın ve Çetin, 2015).

20. yüzyıl boyunca sosyal bir kavram olarak ele alınan işsizlik Keynesyen politikalar ile birlikte hükümetler tarafından çözülmesi gereken bir sorun olarak ele alınmıştır. Günümüzde işsizlikle mücadele devletin görevi olarak kabul edilirken genç istihdamının sağlanması sorumluluğu taşıyan hükümetlerin ulusal istihdam stratejileri geliştirmesi gerekmektedir (Erdayı, 2009). Ülkelerin oluşturduğu istihdam politikaları genç işsizliğini doğrudan azaltacak kamu politikalarını içermelidir. Bu politikalar eğitim ve aktif işgücü piyasası politikası olmak üzere iki çerçevede ele alınmaktadır. Aktif işgücü politikaları eğitim sisteminde

ve işgücü piyasasında oluşan arızaları giderici bir rol üstlenmektedir. Bu politikalar ülkelere göre çeşitlilik göstermekle birlikte temelde ücret sübvansiyonları, doğrudan iş yaratma programları, bireysel çalışanlara ya da küçük şirketlere verilen destekler, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ile işe yerleştirme politikalarını kapsamaktadır (O'Higgins, 2004). Eğitim politikalarının önemi işgücü piyasalarının nitelik taleplerinden kaynaklanmaktadır. Gençlerin nitelik eksikliğinin işsizliğin en önemli sebeplerinden biri olarak gösterilmesi, teknolojik yenilikler, verimlilik artışı sağlama zorunluluğu ve rekabet nedeniyle günümüzde eğitim ve eğitim politikaları daha da önemli bir hale gelmektedir (Erday, 2009).

İşsizlik çok boyutlu bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, işsizliği etkileyen faktörler de çeşitlilik göstermektedir. Ülkeler ekonomik olarak büyürken işsizliğin azaltılmasını öncelikli konulardan biri olarak ele almaktadır. Özellikle büyüme hızları sürekli artış gösteren ülkelerde işsizlik sorununun oluşmaması beklenirken teknolojik gelişmelerin emeği dışlaması ve işgücünün bu gelişmelere hızlı bir şekilde ayak uyduramaması işsizliği önemli bir sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır (Göçer, 2015). Literatürde işsizlik ve genç işsizliğini etkileyen faktörler üzerine çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Bu bölümde literatürde yer alan bu çalışmaların bir kısmı ele alınmıştır.

Tarıma dayalı ekonomiden sanayi ve hizmet sektörüne geçiş, eğitim düzeyi, vasıf uyumsuzluğu, genç nüfusun yoğunluğu ve bu nüfusa yönelik istihdam politikalarının yetersizliği, ücret pazarlıkları ve asgari ücret uygulaması Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelerde genç işsizliği sorununun nedenleri arasında sayılmaktadır (Kabaklarlı ve Gür, 2011). Türkiye'de hızla artan nüfusu istihdam edebilmek için en az %5-6 oranında büyümeye ihtiyaç duyulmakta ancak Türkiye ekonomisi büyüme oranları ve bu büyümenin istihdam yaratma kapasitesi ile çalışabilir nüfusu istihdam etmekte zorlanmaktadır (Sertkaya ve Okur, 2016). Güçlü ve gelişmiş bir topluma sahip olmanın ön koşulu ise genç nüfusa istihdam olanakları yaratmaktır (Sanal, 2010).

Güney (2009), Türkiye'de eğitim sisteminin emek piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamadığı için işsizliğe yol açtığını, istihdamın büyük bir kısmının eğitim düzeyi düşük işgücünden oluşmasının hem üretimi hem de ülkenin kalkınmasını olumsuz yönde etkilediğini belirtirken Türkiye'de eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranında görülen artışın ise yapısal bir soruna işaret ettiğine dikkat çekmiştir. Günaydın ve Çetin (2015), Türkiye'de eğitim sisteminin emek piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmemesinin genç işsizliğinin temel sebeplerinden biri olduğunu belirttikleri çalışmalarında tarımdan sanayi ve hizmetler sektörüne geçişin vasıflı işgücü ihtiyacını artırdığına, emek piyasasında ortaya çıkan beceri eksikliği ve uyumsuzluğunun ise mesleki eğitim okulları, beceri geliştirme programları ve üniversiteler tarafından karşılanamadığına değinmişlerdir. Sayın (2011), 1988-2010 döneminde Türkiye'de ekonomik büyüme ve eğitimin genç işsizliğine etkisini araştırdığı çalışmasında genç işsizliğini en çok etkileyen faktörlerin ekonomik büyüme ve yükseköğretim okullaşma oranı olduğu sonucuna ulaşmış ve Türkiye'de kronik bir sorun olan genç işsizliğiyle mücadele için yükseköğretim okullaşma oranlarının artırılması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Enflasyon firmaların ücret yapısını etkilemekte, maliyet ve fiyat artışına sebep olmakta, kârlılığı azaltmakta bu sebeple de işsizliği artırmaktadır (Günaydın ve Çetin, 2015). Ekiz ve Özel (2020), Türkiye'de 2009-2019 döneminde genç işsizliğini etkileyen unsurları araştırdıkları çalışmalarında enflasyon, yurt içi göç, ithalat, ihracat ve GSYH'da görülen artışın genç işsizliğini azalttığı; okur yazarlık, gençlerde doğurganlık ile yüksek öğretimde net okullaşma oranı ile iş kurmak için gereken sürenin ise genç işsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Günaydın ve Çetin (2015), Türkiye'de 1988-2013 döneminde ekonomik büyüme, enflasyon, ticari açıklık ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının genç işsizliği üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında enflasyonun genç işsizliği üzerinde bir etkisi olmadığı; ekonomik büyüme, kişi başına reel gelir, ticari açıklık ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ise genç işsizliğini azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Çondur ve Bölükbaş (2014), Türkiye'de 2000Q1-2010Q4 döneminde GSYH ve ÜFE'nin genç işsizliği üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarında ÜFE ve GSYH'nun doğrudan veya dolaylı olarak genç işsizliğini etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Soylu ve Aydın (2020), 2000-2018 döneminde genç işsizliğine etki eden faktörleri AB ve Türkiye karşılaştırması yaparak inceledikleri çalışmalarında gençlerin işgücüne katılımının işsizliği artırdığını; enflasyon oranı, ekonomik büyüme, eğitim harcamaları ve doğrudan yabancı sermaye artışının ise genç işsizliğini azalttığını tespit etmişlerdir.

Güvenoğlu ve Bayır (2020), 2002-2019 döneminde 55 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede genç işsizliğini etkileyen faktörleri araştırdıkları çalışmalarında ekonomik büyüme, enflasyon ve kamu harcamalarında görülen artışın genç işsizliğini azalttığı; dışa açıklığın genç işsizliğini artırdığı; nüfus, yatırımlar ve doğrudan yabancı yatırımlarının ise genç işsizliği üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bayrak ve Tatlı (2018), 31 OECD ülkesinde 2000-2015 döneminde genç işsizliğinin belirleyicilerini inceledikleri çalışmalarında ekonomik büyüme, enflasyon ve tasarrufların genç işsizliğini negatif yönde, verimli işgücünün ise pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Uysal ve Erdoğan (2003), Türkiye’de 1980-2002 döneminde işsizlik ve fiyat düzeyi arasındaki ilişkiyi Phillips eğrisi yardımıyla inceledikleri çalışmalarında 1980-2002 döneminde iki değişken arasında pozitif ilişki olduğu, işsizlik oranlarının fiyat düzeyini etkilediğini tespit etmişken, 1990-2002 dönemi için yapılan analizde değişkenler arasında negatif ilişki olduğu, işsizliği azaltıcı politikaların fiyat düzeyinde artışa sebep olduğunu tespit etmişlerdir. Ayvaz Güven ve Ayvaz (2016), 1990-2014 döneminde Türkiye’de enflasyon ve işsizlik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında işsizlik oranından enflasyona doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit etmişlerdir.

Ücret, emeğin karşılığı olarak elde edilen gelir ile zorunlu ihtiyaçlarını karşılamanın güvencesidir. Bu sebeple ücret kaybı ve kısıntıları ücretli çalışan işgücü üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Oğuzlar (2010), Türkiye’de işsizliğe etki eden faktörleri araştırdığı çalışmasında geçmiş işinde ücretli veya maaşlı çalışmanın işsizliği artırıcı, iş veren olarak çalışmanın ise azaltıcı etkisi olduğunu tespit etmiştir. Genç işsizliği üzerinde ücret politikalarının etkileri de görülmektedir. Özellikle uygulanan asgari ücret politikasının genç işsizliğini artırıcı etkileri olduğu görüşü yaygındır. Ghellab (1998) çalışmasında genç işsizliği ve asgari ücret arasındaki ilişkiyi farklı ülkeler için incelemiştir. ABD için yapılan çalışmalarda 1970’li yıllarda asgari ücretin genç işsizliğini negatif etkilediği tespit edilmişken 1990’lı yıllara gelindiğinde bu iki değişken arasında herhangi bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Fransa ve Kanada’da ise genç işsizliği ile asgari ücret arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Tarı ve Bakkal (2017) çalışmalarında Türkiye’de 1980-2012 döneminde işsizliği en fazla dışa açıklığın artırdığını, asgari ücretler, sendikalaşma oranı ve verimliliğin işsizliği olumsuz yönde etkilediğini; nüfus ve GSYH’nın ise işsizlik üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir.

Hızlı büyüyen ekonomilerde işsizlik sorununun oluşmaması beklenirken teknolojik gelişmelerin emeği dışlaması ve işgücünün bu gelişmelere hızlı bir şekilde ayak uyduramaması işsizliğin önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmasına sebep olmaktadır (Göçer, 2015). Büyümenin istihdam üzerinde oluşturacağı etkiler büyümenin iç veya dış pazarda gerçekleşmesi, emek veya sermaye yoğun sektörde gerçekleşmesi, üretimde yer alan emek ve sermaye birleşiminde emeğin yüzdesi ve büyümenin hızına göre farklılık göstermektedir (Göktaş Yılmaz, 2005). Yazar Aslan ve Yamak (2015), Türkiye’de 2000Q1-2013Q4 döneminde ekonomik büyümenin genç işsizliği üzerine etkilerini VAR analizi ve Granger nedensellik testi ile araştırdıkları çalışmalarında büyümeden genç işsizliğine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit etmiş ve büyümenin genç işsizliğini azaltıcı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Göktaş Yılmaz (2005), Türkiye’de 1978-2004 döneminde büyüme ve işsizlik arasındaki ilişkiyi Granger ve Hsiao nedensellik testleri ile incelenmiş, ele alınan dönemde Türkiye’de büyüme oranı ile işsizlik arasında karşılıklı bir nedensellik ilişkisi olmadığı, büyümenin işsizliği etkilemediği ancak işsizliğin ekonomik büyümeyi etkileyen bir faktör olduğunu tespit etmiştir. Uysal ve Alptekin (2009) çalışmalarında 1980-2007 döneminde Türkiye’de büyüme ile işsizlik arasındaki ilişkiyi incelemiş ve işsizlikten büyümeye doğru tek yönlü ilişki tespit etmişlerdir. Sever ve İğdeli (2018) çalışmalarında 1988-2016 döneminde Türkiye’de genç işsizliğinin belirleyici unsurlarını Johansen eşbütünleşme ve hata düzeltme modeli ile test etmiş, ekonomik krizlerin genç işsizliğini artırdığı, uzun dönemde kişi başına gelir artışının işsizliği azalttığı ancak yetişkin işgücünde görülen işsizlik, dışa açıklık ve doğrudan yabancı yatırımlarının genç işsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Sertkaya ve Okur (2016) çalışmalarında 1988-2014 döneminde Türkiye’de genç işsizliği ile enflasyon, GSYH ve yüksek okullaşma oranı arasındaki ilişkiyi nedensellik analizi ile test etmişlerdir. Çalışma sonucunda uzun dönemde çift yönlü ilişki kısa dönemde ise GSYH, enflasyon ve yükseköğretim okullaşma oranından genç işsizliğine doğru tek yönlü bir ilişki tespit etmişlerdir. Çalışmada büyüme oranı ve yükseköğretim okullaşma oranının genç işsizliği üzerindeki etkisinin enflasyona kıyasla daha fazla olduğuna dikkat çekilmiştir.

Hem üretim hem de tüketim aşamasında karşımıza çıkan nüfusun istihdam üzerinde iki farklı etkisi ortaya çıkmaktadır. Nüfus artışının hızlı olduğu ülkelerde işgücü talebi işgücü arzını karşılayamamakta ve eksik istihdam sorunu işsizliğin artmasına sebep olmaktadır. Diğer yandan hızlı nüfus artışı talebi artırarak bu talebi karşılamak için ihtiyaç duyulan üretimin ve işgücüne olan talebin artmasını sağlamaktadır. Şahbudak ve Şahin (2016), 1980-2013 döneminde Türkiye’de işsizliği belirleyen faktörleri analiz ettikleri çalışmalarında GSYH, enflasyon oranı ve nüfus artış hızının işsizliği uzun dönemde negatif yönde etkilediği, kısa dönemde nüfus artış hızının işsizliği pozitif yönde etkilediği, GSYH ve enflasyonun ise işsizlik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Balcı İzgi ve Konu (2019), 1997-2017 döneminde BRICS ülkeleri ve Türkiye’de genç işsizliği üzerinde nüfus, tüketim harcamaları ve işgücüne katılım oranının etkilerini araştırdıkları çalışmalarında nüfus, büyüme oranı ve tüketim harcamalarında görülen artışın erkek genç işsizliğini artırdığını tespit etmişlerdir. Kalim (2003) çalışmasında Pakistan’da 1986-1999 döneminde nüfus ve GSYH’nın istihdam üzerindeki etkilerini araştırmış ve nüfusun istihdam üzerinde bir baskı oluşturduğu, yüksek düzeyde görülen büyümenin ise işsizliği azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Maqbool vd. (2013), 1976-2012 döneminde Pakistan’da işsizliğin belirleyicilerini araştırdıkları çalışmalarında GSYH, nüfus, enflasyon ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının uzun ve kısa dönemde Pakistan’daki işsizliğin belirleyicileri olduğunu tespit etmişlerdir. Bayraktar ve Uysal (2019), Türkiye’de Ar-Ge yatırımları ve nüfusun istihdam üzerine etkilerini 1998-2017 dönemi için inceledikleri çalışmalarında nüfus ve istihdam arasında pozitif ilişki tespit etmişken Ar-Ge harcamalarının istihdam üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Teknolojik yenilikler ve artan Ar-Ge harcamaları ekonomik büyümeye katkı sağlarken güçlü ekonomilerin ülke stratejileri gözlemlendiğinde bu ülkelerde Ar-Ge harcamalarına ayrılan bütçenin sürekli arttığı görülmektedir. Ar-Ge harcamalarının sürekliliği yeniliklerin sürekliliğini sağlayarak ülkelere hem küresel ekonomi ile rekabet etme hem de ekonomik ve sosyal refahı yükseltme imkânı sağlamaktadır (Bayraktar ve Uysal, 2019). Kanberoğlu ve Göçer (2019) çalışmalarında Türkiye’de 1995-2017 döneminde inovasyonun genç işsizliği üzerine etkilerini Granger nedensellik testi ile araştırmış, Ar-Ge yatırımları ve teknolojiye dayalı ithalattan işsizliğe doğru tek yönlü bir nedensellik tespit etmiş ve uzun dönemde işsizliğin sadece teknolojiye dayalı ithalattan etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Mincer ve Danninger (2000), kısa dönemde toplam işsizlik üzerinde teknolojinin etkisinin kesin olmadığı ancak uzun dönemde işsizliği azalttığını tespit ettikleri çalışmalarında uzun dönemde teknolojinin işgücünün verimliliğini ve uluslararası ticareti artırarak işsizliği azalttığını belirtmişlerdir. Greenan ve Guellec (2000), 1986-1990 döneminde teknolojinin istihdam üzerine etkisini firma ve sektör düzeyinde inceledikleri çalışmalarında yenilikçi firma ve sektörlerin daha fazla iş yarattığı, firma düzeyinde süreç yeniliğinin ürün yeniliğine kıyasla daha fazla iş yarattığı fakat sektör düzeyinde tam tersi durumun geçerli olduğunu tespit etmişlerdir. Pini (1995), 1960-1990 döneminde OECD ülkelerinde ekonomik büyüme, teknolojik gelişme ve istihdam arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında yeni fiziksel sermaye üretim aşamasının istihdam üzerinde negatif etki yarattığını tespit etmiştir.

Yapılan literatür taraması işsizliği etkileyen temel makroekonomik faktörlerin araştırılmasına yoğunluk verildiğini, genç işsizliğine yönelik çalışmaların ise nispeten az olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada ise Türkiye’nin önemli problemlerinden biri olan genç işsizliği sorunu ele alınmış ve bu problemin çözümünde yol gösterici bir politika önerisinde bulunabilmek için genç işsizliğini etkileyen temel makroekonomik faktörler olan ekonomik büyüme ile enflasyonun yanında ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı da analize dahil edilmiştir.

3. Veri Seti ve Yöntem

Türkiye’de genç işsizliği üzerinde etkili olan faktörlerin araştırıldığı bu çalışma 1996-2018 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada yıllık veri kullanılmış; enflasyon, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı ile ekonomik büyümenin genç işsizliği üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenlerin tamamına ait veriler Dünya Bankası’ndan temin edilmiştir.

Tablo 1: Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Değişken	Açıklama	Kaynak
Genç İşsizlik	Genç işsizlik oranı (15-24 yaş arası işgücünün toplam işgücüne oranı)	Dünya Bankası
GSYH	Kişi başına GSYH büyüme oranı (%)	
Enflasyon	Enflasyon, Tüketici Fiyatları (%)	
Ücret	Ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı	

Çalışmada serilerin durağanlık seviyelerini belirlemek için ilk olarak klasik birim kök testleri olan Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri uygulanmıştır. ADF (1979) ve PP (1988) birim kök analizlerinin sıfır hipotezi serinin birim kök içerdiğini ($\theta=0$) alternatif hipotezi ise serinin birim kök içermediğini ($\theta<0$) göstermektedir. ADF testinde hata teriminde otokorelasyon sorunu ile karşılaşmamak için bağımlı değişkene ait gecikmeli değerler modele bağımsız değişken olarak eklenmektedir. ADF testine kıyasla PP testi hata terimine ilişkin varsayımında daha esneklerdir. PP testinde hata terimleri heterojen dağılıma sahiptir ve hata terimleri arasında zayıf bağ bulunmaktadır. ADF birim kök denklemleri Eşitlik 1 ve Eşitlik 2’de PP birim kök denklemleri Eşitlik 3 ve Eşitlik 4’te verilmiştir.

$$\Delta y_t = \beta_0 + \theta y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \delta_i \Delta y_{t-i} + u_t \quad (1)$$

$$\Delta y_t = \beta_0 + \beta_1 T + \theta y_{t-1} + \sum_{i=1}^k \delta_i \Delta y_{t-i} + u_t \quad (2)$$

$$y_t = \alpha_0 + \beta_1 y_{t-1} + u_t \quad (3)$$

$$y_t = \alpha_0 + \beta_1 y_{t-1} + \beta_2 \left(t - \frac{T}{2}\right) + u_t \quad (4)$$

Seride var olan bir yapısal kırılmanın göz ardı edilmesi birim kök sonuçlarını etkileyebilmektedir. Yapısal kırılma içeren bir seriye klasik birim kök testi uygulandığı zaman serinin birim kök içerdiğini gösteren hipotezin reddedilmemesi olasıdır. Bu durumda yapısal kırılmayı dikkate alan birim kök testi uygulanması daha doğru sonuca ulaşılmasını sağlar. Bu sebeple çalışmada Zivot ve Andrews (1992) tarafından geliştirilen, seride gerçekleşen tek kırılmanın tarihini içsel olarak belirleyen birim kök testi de uygulanmıştır. Zivot-Andrews testinde 3 model kullanılmaktadır. Model A sabitte görülen kırılmayı, Model B trendde görülen kırılmayı, Model C sabit ve trendde görülen kırılmayı içermektedir. Model A Eşitlik 5’te Model B Eşitlik 6’da Model C Eşitlik 7’de gösterilmiştir. Zivot-Andrews testinin sıfır hipotezinde serinin yapısal kırılmalı birim kök içermesi sınanır. Hesaplanan test istatistiğinin mutlak değerce kritik değerlerden büyük çıkması durumunda sıfır hipotezi reddedilir. $T=1,2,3,\dots,T$ trend, T_b kırılma tarihi, $\lambda=T_b/T$ göreceli kırılma zamanıdır.

$$Y_t = \mu + \theta DU_t(\lambda) + \beta t + \alpha_1 Y_{t-1} + \sum_{j=1}^k c_j \Delta Y_{t-j} + \varepsilon_t \quad (5)$$

$$Y_t = \mu + \gamma_1 DT_t(\lambda) + \beta t + \alpha_2 Y_{t-1} + \sum_{j=1}^k c_j \Delta Y_{t-j} + \varepsilon_t \quad (6)$$

$$Y_t = \mu + \theta_2 DU_t(\lambda) + \gamma_2 DT_t(\lambda) + \beta t + \alpha_3 Y_{t-1} + \sum_{j=1}^k c_j \Delta Y_{t-j} + \varepsilon_t \quad (7)$$

Çalışmada değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkiyi test etmek için Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen ARDL sınır testi yöntemi kullanılmıştır. Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen ARDL analizi diğer eşbütünleşme analizlerinden farklı olarak serilerin birinci farkında durağan olması gerektiği kısıtını ortadan kaldırmıştır. Bu sayede seriler düzeyde veya birinci fark seviyelerinde durağan oldukları zaman da eşbütünleşme analizi yapılabilir. Ancak bu analiz ikinci farkında durağan olan seriler için kullanılmamaktadır. ARDL analizi için kullanılan model Eşitlik 8’de verilmiştir.

$$\Delta Y_t = \alpha_0 + \sum_{i=0}^m \alpha_i \Delta Y_{t-i} + \sum_{i=0}^m \alpha_{2i} \Delta X_{1t-i} + \dots + \sum_{i=0}^m \alpha_{ki} \Delta X_{kt-i} + \lambda_1 Y_{t-1} + \lambda_2 X_{t-1} + \dots + \lambda_k X_{kt-1} + u_t \quad (8)$$

ARDL analizinde değişkenler arasında eşbütünleşmenin varlığı F Testi (veya Wald İstatistiği) ile sınanır. Sıfır hipotezi ile eşbütünleşme yoktur ($H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_n = 0$), alternatif hipotez ile eşbütünleşme vardır ($H_1:$

$\beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \neq \beta_n \neq 0$ varsayımları sınanır. Pesaran ve Pesaran (1997) ile Pesaran vd. (2001) belirli anlam düzeyleri için iki grup kritik değer belirlemiştir. Eşbütünleşmeden söz edebilmek için hesaplanan F istatistiğinin alt (I(0)) ve üst (I(1)) kritik değerinden büyük olması gerekir. Hesaplanan F istatistiğinin kritik değerleri aşması durumunda sıfır hipotezi reddedilir ve eşbütünleşme vardır sonucuna ulaşılır, F değeri kritik değerlerden küçük ise eşbütünleşme yoktur sonucuna ulaşılır. Eşbütünleşme ilişkisi tespit edildikten sonra uzun dönem ve kısa dönemli ilişki analiz edilir. ARDL uzun dönem modeli Eşitlik 9'da kısa dönem modeli Eşitlik 10'da verilmiştir.

$$Y_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^n \alpha_{1i} Y_{t-i} + \sum_{i=0}^m \alpha_{2i} X_{t-i} + u_t \quad (9)$$

$$Y_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^n \alpha_{1i} \Delta Y_{t-i} + \sum_{i=0}^m \alpha_{2i} \Delta X_{t-i} + \phi HDT_{t-1} + u_t \quad (10)$$

4. Analiz ve Bulgular

Çalışmada ele alınan değişkenlere ait temel tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de verilmiştir. Veriler incelendiğinde genç işsizliği oranının 1996-2018 döneminde ortalama olarak 17,69 düzeyinde olduğu görülmektedir. Genç işsizliği oranının 22,78 değeri ile en yüksek olduğu yıl 2009 iken 13,05 değeri ile en düşük olduğu yıl 2000'dir. Ele alınan dönemde ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı ortalama olarak 59,53 olarak gerçekleşmiştir, bu değişken 67,99 değeri ile 2018 yılında en yüksek değerine ulaşmışken 52,70 değeri ile 1996 yılında en düşük değerindedir. Çalışmaya dahil edilen dönemde ekonomik büyüme ortalama olarak 3,32 olarak gerçekleşmiş en düşük değeri 2001 yılında en yüksek değeri ise 2011 yılında görülmüştür. Enflasyon ise ortalama olarak 27,24 değerini almıştır. Enflasyonun en yüksek değeri 85,67 iken en düşük değeri 6,25'tir.

Tablo 2: Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Maksimum	Minimum	Standart Sapma	Gözlem
Genç İşsizlik	17,69	22,78	13,05	2,62	23
GSYH	3,32	9,51	-7,15	4,40	23
Enflasyon	27,24	85,67	6,25	28,50	23
Ücret	59,53	67,99	52,70	5,35	23

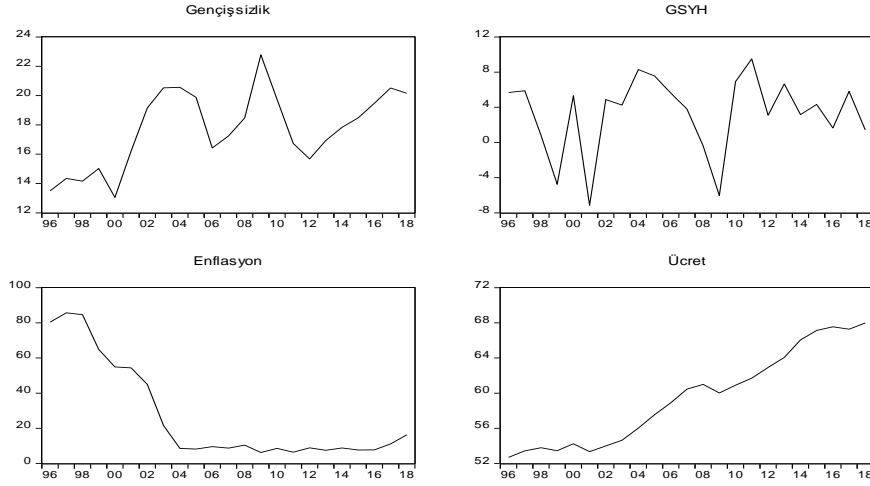
Değişkenlere ait korelasyon matrisi Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde ele alınan dönemde genç işsizliği ile ekonomik büyüme ve enflasyon arasında negatif, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı arasında pozitif korelasyon olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 3: Değişkenlere Ait Korelasyon Matrisi

	Genç İşsizlik	GSYH	Enflasyon	Ücret
Genç İşsizlik	1	-0,029	-0,703	0,458
GSYH	-0,029	1	-0,219	0,126
Enflasyon	-0,703	-0,219	1	-0,735
Ücret	0,4580	0,126	-0,735	1

Şekil 1'de çalışmada kullanılan değişkenlere ait grafikler verilmiştir. Grafikler incelendiğinde serilerdeki kırılmalar dikkati çekmektedir. Bu sebeple çalışmada değişkenlere klasik birim kök testlerinin yanında kırılmalı birim kök testi de uygulanmıştır.

Şekil 1: Değişkenlere Ait Grafikler

Tablo 4'te değişkenler için yapılan ADF (Augmented Dickey-Fuller) ve PP (Phillips-Perron) birim kök test sonuçları verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde değişkenlerin tamamının düzey veya birinci farkında durağan olduğu görülmektedir.

Tablo 4: ADF ve PP Birim Kök Analiz Sonuçları

			Genç İşsizlik	GSYH	Enflasyon	Ücret
ADF	düzey	c	0,1145	0,0027***	0,0377**	0,9770
		c+t	0,1739	0,0118**	0,8541	0,0286**
	1.fark	c	0,0037***	0,0000***	0,0862*	0,0257**
		c+t	0,0167**	0,0000***	0,0979*	0,0837*
PP	düzey	c	0,1997	0,0028***	0,2556	0,9703
		c+t	0,3492	0,0118**	0,9839	0,4710
	1.fark	c	0,0100***	0,0000***	0,0814*	0,0259**
		c+t	0,0474**	0,0000***	0,0005***	0,0833*

Not: (*), (**) ve (***) sırası ile %10, %5, %1 anlam düzeyindeki durağanlığı göstermektedir. c sadece sabit terim içeren, c+t sabit terim ve trend içeren modelin birim kök analiz sonuçlarıdır.

Ancak Şekil 1'de değişkenlerde kırılmalar olduğu görülmüştür bu sebeple değişkenlere seride görülen kırılmayı dikkate alan Zivot-Andrews birim kök analizi de uygulanmıştır. Değişkenlere uygulanan kırılmalı birim kök analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Zivot-Andrews Birim Kök Testi Sonuçları

	Model A		Model B	
	t-İstatistiği	Kırılma Tarihi	t-İstatistiği	Kırılma Tarihi
Genç İşsizlik	-4,62	2001	-4,20	2004
GSYH	-4,78	2003	-4,89	2006
Enflasyon	-5,70	2003	-5,37	2006
Ücret	-4,41	2001	-3,84	2002

Not: A Modeli kritik değerleri %1, 5 ve 10 için sırasıyla -5,34; -4,93; -4,58'dir. B Modeli kritik değerleri %1, 5 ve 10 için sırasıyla -4,80; -4,42; -4,11'dir.

Tablo 5'te mutlak değer olarak, Genç İşsizlik için hesaplanan t istatistik değeri Model A ve Model B'de %10 kritik değerinden büyük çıktığı, GSYH için hesaplanan t istatistik değeri Model A'da %10 kritik değeri Model B'de %1 kritik değerinden büyük çıktığı ve Enflasyon için hesaplanan t istatistik değeri hem Model A'da hem de Model B'de %1 kritik değerinden büyük çıktığı için birim kök içermemektedir. Ücret değişkeni için hesaplanan t istatistik değeri her iki modelde de kritik değerlerden küçük olduğu için seri birim kök içermektedir.

Çalışmada genç işsizliği ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı, ekonomik büyüme ve enflasyon arasındaki ilişkiyi tespit etmek için ARDL analizi uygulanmıştır. Tahmin edilen ARDL modeli ve Bound Test sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: ARDL Modeli ve Bound Test Sonuçları

Model	F-İstatistiği	Önem Düzeyi	I(0)	I(1)
ARDL (2,0,3,2)	10,64	%1 %5 %10	3,008 3,71 5,333	4,15 5,018 7,063
Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-İstatistik Değeri	Olasılık
c	8,26	7,75	1,06	0,31
Genç İşsizlik(-1)	-1,02	0,19	-5,26	0,00
d(Genç İşsizlik(-1))	0,38	0,15	2,45	0,03
GSYH	-0,23	0,09	-2,53	0,03
Enflasyon(-1)	-0,13	0,03	-4,46	0,00
d(Enflasyon)	-0,33	0,07	-4,54	0,00
d(Enflasyon(-1))	0,02	0,04	0,52	0,61
d(Enflasyon(-2))	-0,18	0,05	-3,69	0,00
Ücret(-1)	0,22	0,10	2,04	0,07
d(Ücret)	-0,26	0,51	-0,52	0,61
d(Ücret(-1))	-1,29	0,53	-2,42	0,03

Analizlerde kullanılan model ARDL(2,0,3,2) olup tahmin edilen ARDL modelinin F istatistik değeri I(0) ve I(1) kritik değerlerinden büyük olduğu için değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tahmin edilen uzun dönem ARDL modeli Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: ARDL Uzun Dönem Katsayıları

Değişkenler	Katsayı	Standart Hata	t-İstatistiği	Olasılık
GSYH	-0,23	0,11	-2,11	0,06
Enflasyon	-0,13	0,02	-6,38	0,00
Ücret	0,22	0,11	1,92	0,08
Tanımsal Testler				
X ² _{BG} : 0,68		X ² _{JB} : 0,89		
X ² _{BPG} : 0,74		X ² _{Ramsey} : 0,55		

Not: Tanımsal Testler başlığı altında verilen değerler olasılık değerleridir. X²_{BG}: otokorelasyon, X²_{BPG}: değişen varyans, X²_{JB}: normallik, X²_{Ramsey}: model kurma hatasını sınamada başvurulan testler için kullanılmış kısaltmalardır.

Tablo 7 incelendiğinde uzun dönemde ekonomik büyüme ve enflasyonun genç işsizliğini azalttığı, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın ise genç işsizliğini artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 7’de yer alan tanımsal test değerleri incelendiğinde otokorelasyon, değişen varyans ve model kurma hatası olmadığı, normallik varsayımının sağlandığı görülmektedir.

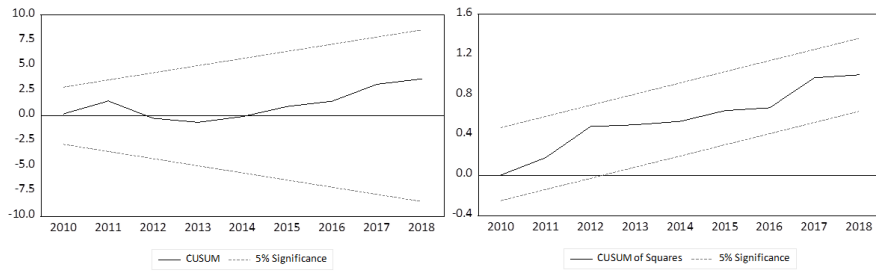
Tablo 8’de ARDL kısa dönem katsayıları verilmiştir. Tahmin edilen kısa dönem ARDL modelinde Hata Düzeltme Terimi (HDT) negatif işaretli ve istatistiki olarak anlamlıdır. Bu durumda modelde kısa dönemde meydana gelen sapmalar uzun dönemde tekrar dengeye gelmektedir. Tablo 8 incelendiğinde kısa dönemde enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın genç işsizliğini azalttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 8: ARDL Kısa Dönem Katsayıları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-İstatistik Değeri	Olasılık
C	8,27	1,08	7,66	0,00
D(Genç İşsizlik(-1))	0,39	0,11	3,43	0,01
D(Enflasyon)	-0,34	0,05	-7,06	0,00
D(Enflasyon(-1))	0,02	0,03	0,62	0,55
D(Enflasyon(-2))	-0,19	0,04	-5,09	0,00
D(Ücret)	-0,27	0,30	-0,89	0,40
D(Ücret(-1))	-1,30	0,41	-3,17	0,01
HDT(-1)	-1,02	0,14	-7,54	0,00

Tahmin edilen modelin yapısal istikrarını test etmek amacıyla yapılan CUSUM ve CUSUM Squares test sonuçları Şekil 2’de verilmiştir. Şekil 2 incelendiğinde modelde bir yapısal kırılma olmadığı, modelin istikrarlı olduğu görülmektedir.

Şekil 2: CUSUM ve CUSUM of Squares Sonuçları

5. Sonuç

Bir ülkenin en dinamik kesimini oluşturan genç nüfusun istihdamı ülkenin kalkınması üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu sebeple genç işsizliğin çözümüne dair uygun politikaları belirleyebilmek için genç işsizliğini etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve bu faktörlerin genç işsizliği üzerindeki etkisinin ne yönde olduğunun saptanması önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türkiye’de 1996-2018 döneminde ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranı, enflasyon ile ekonomik büyümenin genç işsizliği üzerine etkileri araştırılmıştır. Çalışmada yıllık veri kullanılmıştır. Ele alınan değişkenlerin genç işsizliği üzerinde uzun ve kısa dönem etkilerini görebilmek için ARDL analizi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda uzun dönemde ekonomik büyüme ve enflasyonun genç işsizliğini azalttığı, ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın genç işsizliğini artırdığı, kısa dönemde ise enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranında görülen artışın genç işsizliğini azalttığı tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular ekonomik büyüme, enflasyon ile ücretli ve maaşlı çalışanların toplam istihdama oranının genç işsizliği üzerinde etkili faktörler olduğunu göstermiştir. Bulgular, ekonomik büyümenin işgücü piyasasında dinamik, yaratıcı, yeni gelişme ve teknolojilerden haberdar gençlere olan talebi artırarak uzun dönemde genç işsizliğini azaltmada bir itici güç oluşturduğuna işaret etmektedir. Bu sebeple ekonomik büyümeyi destekleyici politikalar uygulanması genç işsizliğini azaltmada önemli bir rol oynayacaktır. Ücret ve maaşlar genç işgücünün istihdama katılım kararı üzerinde etkili olmaktadır. Kısa dönemde maaş ve ücret karşılığı dönemlik işlerde çalışmayı tercih eden genç işgücü uzun dönemde bilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönetici veya işveren olarak çalışmayı tercih etmekte piyasanın talep ve beklentilerini karşılamaması durumunda ise istihdama katılmamayı seçmektedir. Bu sebeple genç işgücüne bilgi ve becerileri doğrultusunda ücret ödenmesi ile genç girişimcilere verilecek destekler genç işsizliğinin azalmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

Alisa, M. (2015). The Relationship between Inflation and Unemployment: A Theoretical Discussion about the Philips Curve. *Journal of International Business and Economics*, 3(2), s.89-97.

- Anyanwu, J. C. (2013). Characteristics and Macroeconomic Determinants of Youth Employment in Africa. *African Development Review*, 25(2), s.107-129.
- Ayvaz Güven, E. T. ve Ayvaz, Y. Y. (2016). Türkiye’de Enflasyon ve İşsizlik Arasındaki İlişki: Zaman Serileri Analizi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), s.241-262.
- Balcı İzgi, B. ve Konu, A. (2019). Genç İşsizliğini Belirleyen Unsurlar: BRICS Ülkeleri ile Türkiye Panel ARDL Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 21(1), s.95-112.
- Bayrak, R. ve Tatlı, H. (2018). The Determinants of Youth Unemployment: A Panel Data Analysis of OECD Countries. *The European Journal of Comparative Economics*, 15(2), s.231-248.
- Bayraktar, M. ve Uysal, Ö. (2019). Türkiye’de Ar-Ge Yatırımlarının ve Nüfusun İstihdam Üzerindeki Etkisi. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.23-41.
- Condratov, I. (2014). Determinants of Youth Unemployment: A Survey of the Literature. *Ecoforum*, 3(2), s.124-128.
- Çetinkaya, E. (2010). Genç İşsizliğin Teorik Açıklamaları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (58), s.45-57.
- Çondur, F. ve Bölükbaş, M. (2014). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2), s.77-93.
- Dickey, D. ve Fuller, W. (1979). Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series with a Unit Root. *Journal of the American Statistical Association*, s.427-431.
- Ekiz, F. M. ve Özel, S. Ö. (2020). Genç İşsizliğini Belirleyen Unsurlar: Türkiye Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), s.1022-1045. doi:<https://doi.org/10.46928/iticusbe.768646>
- Engle, R. ve Granger, C. (1987). Cointegration and Error-Correction-Representation, Estimation and Testing. *Econometrica*, 55(2), s.251-278.
- Erdayı, A. U. (2009). Dünya’da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*, s.133-162.
- Ghellab, Y. (1998). *Minimum Wages and Youth Unemployment, Employment and Training Papers*. Geneva: ILO.
- Göçer, İ. (2015). Okun Yasası: Türkiye Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1(1).
- Göktaş Yılmaz, Ö. (2005). Türkiye Ekonomisinde Büyüme ile İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, s.63-76.
- Greenan, N. ve Guellec, D. (2000). Technological Innovation and Employment Reallocation. *Labour*, s.547-590.
- Günaydın, D. ve Çetin, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), s.17-34.
- Gündoğan, N. (2001). Genç İşsizliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güney, A. (2009). İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Müdahale Yöntemleri. *Ka-mu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 10(4), s.135-159.
- Güvenoğlu, H. ve Bayır, M. (2020). Genç İşsizliği Etkileyen Faktörlere İlişkin Ampirik Bir Analiz. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), s.19-36.
- ILO. (2006). *Global Employment Trends for Youth 2006*. Geneva: International Labour Office.
- ILO. (2008). *Global Employment Trends for Youth 2008*. Geneva: International Labour Office.
- ILO. (2012). *World of Work Report 2012: Better Jobs for a Better Economy*. Geneva: ILO and ILS.
- Johansen, S. (1988). Statistical Analysis of Cointegration Vectors. *Journal of Economics Dynamic and Control*, 12, s.231-254.

- Kabaklarlı, E. ve Gür, M. (2011). Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu ve Ekonomik Belirleyicilerinin Uzun Dönem Eş-Bütünleşme Analizi, https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31923370/esra_kabaklarli-murat_gur.pdf?1379678313=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DTurkiye_de_Genc_Issizlik_Sorunu_ve_Ekono.pdf&Expires=1619807965&Signature=KGqQFY54eHhtZKcgXr3I-Dg7v4JuR~FUfe1xRo4t1-, (Erişim Tarihi: 30.04.2021).
- Kalim, R. (2003). Population and Unemployment: A Dilemma to Resolve. *The IUP Journal of Applied Economics*, (3), s.7-15.
- Kanberoğlu, Z. ve Göçer, M. (2019). Türkiye’de İnovasyonun Genç İşsizlik Üzerindeki Etkisi. *International Journal of Economics and Politics Sciences Academic Researches*, 3(9), s.61-78.
- Kelleci, S. Ü. ve Türk, Z. (2016). Genç İşsizliğin İncelenmesi: OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması. *Emek ve Toplum*, s.10-25.
- Maqbool, M. S., Mahmood, T., Sattar, A. ve Bhalli, M. N. (2013). Determinants of Unemployment: Empirical Evidences from Pakistan. *Pakistan Economic and Social Review*, 51(2), s.191-208.
- Mincer, J. ve Danninger, S. (2000). *Technology, Unemployment and Inflation*. NBER Working Paper No. 7817.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011). Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, s.1-48.
- O’Higgins, N. (2001). *Youth Unemployment and Employment Policy: a Global Perspective*. ILO, <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/23698/1/>.
- O’Higgins, N. (2004). *Recent Trends in Youth Labour Markets and Youth Employment Policy in Europe and Central Asia*. Università degli Studi di Salerno Centro di Economia del Lavoro e di Politica Economica.
- Oğuzlar, A. (2010). İşsizliğe Etki Eden Değişkenlerin Medyan Parlatma Tekniğiyle Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), s.103-117.
- Pesaran, M. H. ve Pesaran, B. (1997). Working with Microfit 4.0: Interactive Econometric Analysis. *Oxford, Oxford University Press*.
- Pesaran, M., Shin, Y. ve Smith, R. J. (2001). Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationships. *Journal Of Applied Econometrics*, s.289-326.
- Phillips, P. ve Perron, P. (1988). Testing for a Unit Root in Time Series Regression. *Biometrika*, 75(2), s.335-346.
- Pini, P. (1995). Economic Growth, Technological Change and Employment: Empirical Evidence for a Cumulative Growth Model with External Causation for Nine OECD Countries: 1960-1990. *Structural Change and Economic Dynamics*, (6), s.185-213.
- Russell, H. ve O’Connel, P. J. (2001). Getting A Job in Europe: The Transition from Unemployment to Work among Young People in Nine European Countries. *Work, Employment; Society*, 15(1), s.1-24.
- Sanal, E. (2010). Küresel Ekonomik Kriz ile Dünyada ve Türkiye’de Artan Genç İşsizliği. *Toprak İşveren Sendikası Dergisi*, (88), s.1-11.
- Sayın, F. (2011). Türkiye’de 1988-2010 Döneminde Eğitim ve Büyümenin Genç İşsizliğine Etkisinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), s.33-53.
- Sertkaya, Y. ve Okur, A. (2016). Türkiye’de Genç İşsizliğinin Belirleyicilerine Yönelik Ekonometrik Bir Analiz. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (3), s.155-168.
- Sever, E. ve İğdeli, A. (2018). The Determining Factors of Youth Unemployment in Developing Countries: The Case of Turkey. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 8(1), s.75-83.

- Soylu, Ö. B. ve Aydın, B. (2020). Genç İşsizliğin Gelişimi, Belirleyicileri ve İktisadi Politikalar: Avrupa Birliği-Türkiye Karşılaştırması. *EKEV Akademi Dergisi*, (82), s.339-360.
- Şahbudak, E. ve Şahin, D. (2016). Türkiye'de İşsizliğin Belirleyicileri Üzerine Ampirik Analiz. *Kesit Akademi Dergisi*, (3), s.85-96.
- Tarı, R. ve Bakkal, H. (2017). Türkiye'de İşsizliğin Belirleyicileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.1-18.
- Taymaz, E. (1997). *Türkiye İmalat Sanayiinde Teknolojik Değişme ve İstihdam*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, <https://www.inovasyon.org/images/makaleler/pdf/ET.mm.istihdam.pdf>.
- Uysal, D. ve Alptekin, V. (2009). Türkiye Ekonomisinde Büyüme – İşsizlik İlişkisinin Var Modeli Yardımıyla Sınanması (1980 – 2007). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), s.69-78.
- Uysal, D. ve Erdoğan, S. (2003). Enflasyon ile İşsizlik Oranı Arasındaki İlişki ve Türkiye Örneği (1980–2002). *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(6), s.35-47.
- Yazar Aslan, B. ve Yamak, A. (2015). Türkiye'de 2000-2013 Döneminde Büyümenin Genç İşsizliğe Etkisinin Vektör Otoregresif Model ile Analizi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, s.317-333.
- Zivot, E. ve Andrews, D. W. (1992). Further Evidence on the Great Crash, the Oil-Price Shock, and the Unit-Root Hypothesis. *Journal of Business & Economic Statistics*, 10(3), s.251-270.